

LAKIALOITE 171/2002 vp

Laki tullilaitoksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Aloitteessa esitetään lisättäväksi tullilaitoksesta annettuun lakiin uusi momentti, jolla säädetään tärkeimmille rajanylityspaikoille ympärivuorokautinen huumekoiratoiminta.

PERUSTELUT

Huumeiden salakuljetus ja käyttö ovat lisääntyneet Suomessa huomattavasti. Huumerikollisuus on usein kytköksissä muuhun rikollisuuteen aiheuttaen näin lisähaittoja ja -kustannuksia yhteiskunnalle. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen selvityksessä todetaan, että huumauserikollisuus oli 1990-luvun alkuun saakka lähes kokonaan tuntematon rikollisuuden osa-alue Suomessa. Lisääntyneeseen ja organisoituun huumeiden salakuljetukseen ovat vaikuttaneet etenkin rajojen avautuminen ja aiempaa vapaampi liikkuminen. Suuri osa maahamme päätyivistä ja maamme kautta kulkevista huumeista tulee itärajan takaa. Suomen ja Venäjän välinen raja on EU:n pisin yhtenäinen ulkoraja (1 324 km), jonka vartioinnissa Suomella on vastuullinen tehtävä. Myös pitkä aluevesirajamme (1 250 km) on huomioitava.

Huumauserineet on tärkeää pysäyttää jo maamme rajoille. Huumekoirat ovat tässä työssä tehokkaita apuvälineitä viranomaisille. Ihmisellä on noin viisi miljoonaa ja koiralla 125—220 miljoonaa aistisolua. Koira aistii hajuja

800 000—1 000 000 kertaa paremmin kuin ihminen.

Ensimmäiset tullin huumekoirat koulutettiin vuonna 1969 opaskoirakoululla. Nykyään tullilla on oma koirakoulu Kirkkonummella. Tällä hetkellä tullilla on noin 40 huumekoiraa, jotka työskentelevät lähes kaikilla rajatullitoimipaikoilla. Vilkkaimmin liikennöidyillä raja-asemilla ja Helsinki-Vantaan lentoasemalla on useita koiria. Tulli ja Rajavartiolaitos tekevät yhteistyötä maamme rajoilla. Rajavartiolaitoksen 200:sta koirasta suurin osa työskentelee kuitenkin maastorajoilla etsimässä rajanylitysjälkiä. Noin 10 % Rajavartiolaitoksen koirista on koulutettu huumetyöhön tilapäisille ja valtakunnallisille rajanylityspaikoille. Koiria ei ole huumevalvontaan riittävästi, vaan niitä tarvitaan lisää. Kohtuulliseksi määräksi on arvioitu reilut 50 valmista huumekoiraa, jotka olisivat pysyvästi käytössä. Myös vakituksia koiraohjaajia tarvitaan lisää 6—7 henkilötyövuoden verran. Huumekoiria tulee olla niin paljon, että liikennemäärän ja -rakenteen kannalta tärkeimmille raja-ase-

millemme voidaan taata ympärivuorokautinen huumekoiran toiminta. Kyseeseen tulisi neljä kohdetta: Helsinki-Vantaan lentoasema, Helsingin satama sekä itärajalta Nuijamaa ja Vaalimaa. Maassamme on noin 150 rajanylityspaikkaa, joista esimerkiksi varsinaisia passintarkastuspaikkoja on lentoasemilla 23 ja Suomen ja Venäjän välisellä rajalla 9, satamapassintarkastuspaikkoja on 30. Itärajalla on myös puutavarakuljetuksia varten tarpeen mukaan auki olevia rajanylityspaikkoja 15—30.

Huumekoirien koulutus on vaativaa ja pitkäjänteistä työtä. Kuluja aiheutuu mm. koiranpenun ostamisesta, hoidosta, ruokinnasta, varusteista ja kuljetuksista. Yhden koiran kouluttaminen maksaa tullin mukaan noin 5 000 euroa. Tämä on vähän verrattuna esimerkiksi miinakoiran kouluttamiseen, mikä maksaa noin 85 000 euroa. Yhden huumekoiran kulut ovat noin 33 890 euroa/vuosi. Koira on valmis huumetyöhön kahden kuukauden peruskoulutuksen jälkeen, mutta riittävään rutiiniin vaaditaan noin vuoden monipuolinen työkokemus yhdessä ohjaajan kanssa. Passiivista etsintää on kehitetty. Siinä koira haistelee esimerkiksi ohikulkijoita ja autoja satamissa. Työpäivän pituus huumekoiralla on 8—12 tuntia. Koulutettu huumekoira työskentelee keskimäärin kahdeksan vuotta, mutta työikää saadaan nostettua parilla vuodella huolehtimalla erityisesti koiran fyysisestä kunnosta.

Tullin ja poliisin huumetakavarikot ovat kasvaneet vuosi vuodelta. Vuonna 2001 tullin huumekoirat tekivät 468 takavarikkoa. Tänä vuonna takavarikkoja on tähän mennessä tehty 550 kpl. Huumausaineiden salakuljetusyritysten paljastaminen on kuitenkin entistä vaikeampaa ja on arvioitu, että vain 5—10 % laittomasti liikkuvista huumeista onnistutaan takavarikoimaan.

Jotta huumausaineet saadaan pysäytettyä mahdollisimman tehokkaasti jo maamme rajoil-

la, on huumekoirien määrää lisättävä siten, että tärkeimmille rajanylityspaikoille taataan ympärivuorokautinen huumekoiran toiminta. Tämä tarkoittaisi 8—12 huumekoiraa neljään kohteeseen. Kulut olisivat noin 271 120—406 680 euroa/vuosi. Nämä kustannukset ovat pieniä verrattuna sosiaalisiin kuluihin, joita aiheutuu esimerkiksi narkomaanien hoidosta, rikollisuudesta ja vankiloiden ylläpidosta. Stakesin tutkimuksen mukaan vuonna 1998 huumaus- ja lääkeaineiden ongelmakäytöstä arvioitiin aiheutuneen välittömiä yhteiskunnallisia kustannuksia 115—175 miljoonaa euroa. Tästä valvonta- ja rikoskontrollin osuus oli 35—46 miljoonaa euroa (poliisi- ja pelastustoimi, oikeus ja vankeinhoido), sosiaalihuollon kulut 44—59 miljoonaa euroa (päihdehuolto, toimeentulotuki, lastensuojelu), terveys- ja eläkemenot 18—33 miljoonaa euroa (huume- ja lääkesairauksien vuodehoito, avo- ja kotisairaanhoido, sairauspäivärahat, työkyvyttömyyseläkkeet). Lisäksi huumeiden aiheuttamien välillisten kustannusten suuruus arvioitiin välille 280—600 miljoonaa euroa.

Huumeiden vastaisessa työssä huumekoirat ovat vain yksi osa-alue. Yhteistyötä on tehtävä niin kansainvälisten kuin oman maan viranomaisten kanssa. Huumekoirien suorittama passiivinen etsintä rajanylityspaikoilla on inhimillinen ja tehokas tapa ehkäistä huumeiden tulo maahan. Siksi tärkeimmillä rajanylityspaikoilla on oltava ympärivuorokautinen huumekoirapäivystys. Tämän toiminnan kustannukset ovat murto-osa huumausaineiden aiheuttamien sosiaalisten ongelmien tuomista kuluista.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

tullilaitoksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään tullilaitoksesta 8 päivänä helmikuuta 1991 annetun lain (228/1991) 2 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 1467/1994, uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 ja 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi, seuraavasti:

2 §
Tullilaitos vastaa tärkeimmillä rajanylityspai-
koilla ympärivuorokautisesta huumekoiratoi-

minnasta. Tullilaitos vastaa yhteistoiminnasta
muiden viranomaisten kanssa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta
_____.

Helsingissä 20 päivänä joulukuuta 2002

Tuija Nurmi /kok
Pehr Löf /r
Marja Tiura /kok
Pertti Mäki-Hakola /kok
Esko Kurvinen /kok
Hannu Aho /kesk
Ola Rosendahl /r
Raija Vahasalo /kok
Toimi Kankaanniemi /kd

Aulis Ranta-Muotio /kesk
Seppo Lahtela /kesk
Reijo Kallio /sd
Sulo Aittoniemi /alk
Eero Akaan-Penttilä /kok
Eero Lämsä /kesk
Sakari Smeds /kd
Iivo Polvi /vas
Ilkka Kanerva /kok